

NOVUM

Muzeum Jindřichohradecka

říjen 2019

LADA NELADA A VYLADĚNÁ MÓDA

Pro letošní podzimní výstavní sezónu připravilo muzeum Jindřichohradecka dvojvýstavu, která představí zajímavosti ze světa šicích strojů a dobové dámské módy.

Před sto lety byl v jižních Čechách založen nový průmyslový podnik, známý později jako Lada Soběslav. Brzy po vzniku Československa se ve vídeňských Dělnických listech objevila zpráva, vyzývající české dělníky z továren na šicí stroje k založení obdobného podniku v Čechách. Na výzvu se přihlásilo přes 140 zájemců, kteří založili Družstvo ku zřízení továrny na šicí stroje v Soběslavi. V červenci 1919 byly vypracovány návrhy na založení akciové společnosti a upisovacího prospektu. Do celé záležitosti se zapojil také tehdejší předseda Národního shromáždění F. Tomášek. Jemu, B. Hubertovi, soběslavskému starostovi a řediteli tamní spořitelny, a Živnostenské bance bylo dne 14. srpna 1919 uděleno povolení ke zřízení akciové společnosti s názvem Akciová továrna na šicí stroje v Soběslavi. Po skromných počátcích akciové společnosti, která zahájila výrobou šicích strojů Lada 7, se továrna rozrůstala a značka Lada začala mít úspěch. V roce 1932 zřídila továrna sklad také v Jindřichově Hradci, kde v roce 1957 vznikl i pobočný závod. V roce 1972 byla rozhodnutím vlády výroba šicích strojů ukončena.

Muzeum Jindřichohradecka se zabývá historií tohoto závodu a ve svých sbírkách soustředilo mnoho dokladů o jeho činnosti, ve své expozici pak představuje kompletní výrobní program továrny. Znamé Ladovky se však prodávaly i pod jinými názvy a právě takové šicí stroje mohou shlédnout návštěvníci výstavy LADA NELADA. První typ Lada 7 je zastoupen exponáty s označením HEROS, pod nímž nabízel stroje nejen soběslavská továrna, ale také českobudějovická firma Karel Strnad. Jako PERLU je nabízel pražská firma L. Švestka, pod názvem VLASTA je na trh uváděla firma Františka Krásy z Písku, jako BOBBIN je prodávala další pražská firma František Brožek, ve sbírce má muzeum také stroj s názvem EXPRESS.



Zajímavé exponáty pocházejí i z období po 2. světové válce, kdy byla soběslavská továrna znárodněna a v roce 1946 začleněna do národního podniku Míla, jenž měl sídlo v Opavě. Vedle Lady sloučila Míla ještě závod Minerva s podniky v Opavě a Boskovicích a továrnu v Bynově u Děčína. Štítek se známkou Míla nese šicí stroj Lada 121 označený

SUNBEAM, určený na vývoz. Na výstavě jsou pak prezentovány i další exportní stroje tohoto typu, které se vyvážely např. až do Jihoafrické republiky, ale pod prodejním názvem MINERVA. Na druhé straně se pak některé stroje vyrobené v Minervě prodávaly pod označením LADA.

Velmi úspěšným se stal první kuffíkový stroj Lada 132. Na výstavě je tento typ představen exponáty s prodejními názvy VICTOR, HALVENA, pod nímž byl nabízen v daleké Austrálii, dále NECKER-MANN i již zmíněná MINERVA. Posledními typy ladovek před zrušením výroby byly stroje Lada 136 a 137, na výstavě zastoupené pod názvem MAJOR.

V druhé části výstavy pak budou návštěvníci seznámeni s různými podobami dámské módy, která se nosila v našem regionu v průběhu 19. a 20. století. Všechny exponáty pocházejí z depozitářů Muzea Jindřichohradecka, které ve své sbírce schraňuje širokou škálu dámského oblečení a oděvních doplňků od poloviny 19. století do současnosti. Většina



oblečení pochází z jindřichohradeckých rodin a od místních výrobců. Jindřichohradecké firmy patřily k významným českým producentům textilního zboží. Proslavená byla například továrna Brill a Schwarz, která vyráběla hedvábné šátky, žinylkové šály a hedvábné látky. Firma Zikmunda Singera se specializovala na ponožky a punčochy a také na sportovní zboží. Výrobou zástěr, košil a spodního prádla se zabývala továrna bratří Freundů. Firma Lederer a Beneš dodávala na trh ručně vyšívané dámské prádlo a vybavy pro nevěsty a firma Ignáce Solpery vojenské a lesnické uniformy. Ve městě působila i řada módních obchodů a také velké množství krejčích a švadlen, kteří se při své práci neobešli bez kvalitních šicích strojů. Na výstavě budou představeny nejenom oděvy ušité na šicích strojích, ale také zpracované šikovnými prsty švadlenek. Mezi nejstarší budou patřit měšťanské šaty a kostýmy z období biedermeieru. Představeny budou také zajímavé modely rakouské monarchie z počátku 20. století, secesní kousky a také móda z druhé poloviny 20. století. Vedle šatů, kostýmů, kabátků a dalších oděvních součástí budou k vidění také drobnosti z dámského šatníku, jako jsou vějíře, kabelky, rukavičky, čepce a kloboučky.



Většinu exponátů, které prošly náročným restaurováním, bude možné shlédnout na výstavě v premiéře. Vernisáž výstavy, kde vystoupí JH swing band, se uskuteční ve čtvrtek 24. října v 16.00 hodin ve výstavní síni "V jezuitském semináři" na Balbínově náměstí.

František Fürbach, Alexandra Zvonařová

JINDŘICHOHRADECKÉ SOCHY A PAMÁTNÍKY

SOCHA SV. ALOISE

V historickém centru Jindřichova Hradce se nachází také jedna socha, která zůstává zrakům kolemjdoucích utajena. Jedná se o sochu sv. Aloise, patrona studentů a mládeže. Ještě v 1. polovině 19. století stávala na volném prostranství před budovou bývalého jezuitského semináře na Balbínově náměstí. Vznik sochy je podle tradice spojen s osobností manželky vrchního správce jindřichohradeckého panství Františka Antonína Friedla. Když se jeho žena Františka, rozená Wegerová, léčila v Mariánských Lázních, mělo se jí zdát, že by se uzdravila, kdyby nechala postavit sochu zmíněného světce před jezuitským seminářem v Jindřichově Hradci, kde prožila své mládí. Když tak učinila, prý se, alespoň podle tradovaného vyprávění, opravdu vyléčila.

V roce 1827 nechal významný jindřichohradecký knihtiskář a nakladatel Alois Landfras přestavět a rozšířit budovu tiskárny na rohu Balbínova náměstí a Komenského ulice. Architektonický



Socha patrona studentů sv. Aloise



Detail rytiny z plakátu Landfrasovy tiskárny z let 1858-1864 navrženého F. Zelinkou

Světec je spodobněn v typickém extatickém gestu s pažemi mírně odkloněnými od těla. Socha, uměleckou kvalitou spíše nižší úrovně, stojí na původním jednoduchém podstavci zdobeném nárožními volutami. Ovšem začleněním do kaple došlo k jejímu vyvýšení a pohled světce, původně obrácený k budovám jezuitského semináře a koleje, v současné době míří jinam. Kamenná, druhotně polychromovaná socha nese viditelné stopy dřívějšího poškození a pravděpodobně v době, kdy byla umístěna do nové kapličky, jí byly v předloktí ulomené ruce nahrazeny novými dřevěnými.

Samotný interiér kapličky je vyzdoben nástěnnými malbami iluzivní architektury. Modrá pole pohledové stěny a boků kapličky jsou v rozích rozdělena pilastry ukončenými akantovými hlavicemi. Malba dále přechází do kupole s průhledem lucernou do nebeské klenby, ze které shlíží na sochu světce Boží oko obklopené hlavičkami andělíčků.

V polovině 90. let 20. století proběhla oprava celého objektu tiskárny a byla restaurována i kaplička se sochou sv. Aloise.

návrh pro něj vypracoval stavitel Josef Schaffer, který původní objekt, zničený požárem v roce 1801, výrazně prodloužil a sochu jezuitského světce zakomponoval do průčelí budovy směrem do Balbínova náměstí. Empírová kaplička se sochou světce navazuje na pravou část tiskárny vystupuje o tři čtvrtě metru před její úroveň. Průčelí kaple, široké 3,5 m, je zdobeno dvěma pilastry se závitnicemi, dvojdílným architrámem, prostým vlysem s římsou se zubořezy, na níž spočívá stříška. Po instalaci sochy byla kaplička zasvěcena sv. Aloisovi, jehož jméno nesl majitel tiskárny.



Detail výmalby kapličky s výjevem Božího oka

Z p r á v y

Expozice v jezuitském semináři - jsou otevřeny denně mimo pondělí a ve státní svátek 28. 10. od 8.30 do 12.00 a od 13.00 do 17.00 hodin. **Městská vyhlídková věž** je uzavřena. **Výstavní prostory v minoritském klášteře** jsou otevřeny denně mimo pondělí od 9.00 do 12.00 a od 13.00 do 16.00 hodin. **Kostel sv. Jana Křtitele** uzavřen

Knihovna Muzea Jindřichohradecka s badatelnou ve Štítného ulici poskytuje služby pro veřejnost v pondělí a ve středu od 12.30 do 15.30 hodin.

Odborná knihovna Muzea Jindřichohradecka se připojuje k celostátní akci **TÝDEN KNIHOVEN, který proběhne v termínu 30. září až 4. října 2019**. Po celou dobu budou v muzeu probíhat edukační programy pro školy, jejichž součástí bude **komentovaná prohlídka výstavy Tragická léta**. Na program je nutné se předem objednat u Bc. Evy Skořepové, tel.: 384 363 661 nebo na mailové adrese: skorepovaeva@mjh.cz.

Zveme Vás na setkání Spolku přátel starého Jindřichova Hradce v pondělí 14. října od 19.00 hodin v konferenčním sále muzea ve Štítného ul. Přednáška Mgr. Marty Léblové ke stoletému výročí narození významného pěvce Karla Bermana nese název **U BERMANŮ SE NEJDŘÍVE HRÁLO, AŽ POTOM SNÍDALO**. Vstup volný.

Klub historie letectví vás zve na besedu PŘEŠKOLENÍ NA LETOUN JAS-39 GRIPEN A VŠE, CO S TÍM SOUVISÍ. Své bohaté dlouholeté pilotní zkušenosti představí Mjr. Jaroslav Morochovič z letecké základny v Náměšti nad Oslavou. Beseda se koná **v pátek 18. října 2019 od 18.00 hodin** v konferenčním sále Muzea Jindřichohradecka ve Štítného ulici. Vstup volný.

Muzeum Jindřichohradecka vás srdečně zve ve čtvrtek 24. října od 16.00 hodin na slavnostní vernisáž výstavy **LADA NELADA A VYLADĚNÁ MÓDA**, která bude instalována ve výstavní síni "V jezuitském semináři" na Balbínově nám. a potrvá do 6. ledna 2020. Na vernisáži vystoupí JH swing band.

Výstava DRÁTENICTVÍ VČERA A DNES je umístěna ve výstavní síni "V jezuitském semináři" na Balbínově nám. do **neděle 13. října**. Tento den se zde koná **od 9.00 do 16.00 hodin WORKSHOP DRÁTENICTVÍ pro dospělé**. Cena workshopu je 50 Kč. Přihlásit se lze na e-mailu: skorepovaeva@mjh.cz nebo na tel.: 602 244 100.

DUŠIČKOVÁ KOMENTOVANÁ PROHLÍDKA KOSTELA SV. JANA KŘTITELE se koná **v pátek 1. listopadu od 18.00 hodin**. Provádí Mgr. Vladislav Burian. Vstupenky je možné koupit pouze v předprodeji na pokladně muzea ve Štítného ul.

V minoritském klášteře u kostela sv. Jana Křtitele ve Štítného ulici potrvají výstavy po celou sezónu až do 6. ledna 2020. V konferenčním sálu je výstava z Ohlasů od Nežárky **TRAGICKÁ LÉTA 1939-1942**, a ve výstavním sálu pořádáme výstavu **ZÁBAVA, VÁŠEŇ, HAZARD ANEB Z HISTORIE KARETNÍ HRY**, zde je také herna pro děti.

NOVUM – měsíční zpravodaj Muzea Jindřichohradecka

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Pikal

Výkonný redaktor: Pavla Míchalová

Adresa: Muzeum Jindřichohradecka,

Telefon: 384 363 660 (pokladna),

Balbínovo náměstí 19/I,

384 363 661 (pracovny),

Ročník XXVIII. 10/2019

Registrační značka: MK ČR 11673

www.mjh.cz

Jindřichův Hradec, 377 01

E-mail: muzeum@mjh.cz